

FEJÉR MEGYEI KÖNYVTÁROS

Székesfehérvár
Fejér megye Könyvtárosainak és olvasóinak tájékoztatója XXXIX. évf. 1999/2. sz.**Önkormányzati határozatok a közös megyei és városi könyvtár felépítése érdekében**

Az elmúlt év őszén a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Ciszterci Rend Zirci Kongregációja, a Miniszterelnöki Hivatal Egyházi Tulajdonrendezési Iroda, a megyei és a városi önkormányzat és az intézmények képviselői több egyeztető megbeszélést tartottak arról, hogy a megyei könyvtár és a múzeum új elhelyezésére milyen megoldások lehetségesek. Ennek során a minisztérium támogatta a múzeumnak a Hiemer-Caraffa háztömbben való elhelyezését. Erről - és az épület rekonstrukciójának megvalósításáról - önkormányzati döntések is születtek már. A megyei könyvtár elhelyezésére - azon kívül, hogy korábban felmerült annak lehetősége, hogy a városi könyvtárral együtt az Árpád-fürdő és szálloda épületeiben kapna helyet - nem voltak konkrét elképzelések.

Ezért az 1998. november 23-i egyeztető tárgyaláson a következő javaslat született: "A helykijelölés és a városi-megyei beruházás, üzemeltetés ügyében a megyei elnök és a városi polgármester tartson célszerűen egyeztető megbeszélést, s ennek eredményeképpen alakuljon ki a könyvtár elhelyezésének iránya". Ezt követően elkezdődtek az önkormányzati megbeszélések, majd mindkét önkormányzat kulturális bizottsága tárgyalta a kérdésről, valamint a megyei, a városi és a Szakszervezetek Fejér Megyei Könyvtára szervezetei összehívásának lehetőségeiről. Javasataikat ez év júliusában tárgyalta meg a városi és a megyei közgyűlés. Ennek eredményeként Fejér Megyei Közgyűlése június 24-én a következő határozatot fogadta el:

"Fejér Megyei Közgyűlése megvitatta a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár, a Székesfehérvári Városi Könyvtár és a Szakszervezetek Fejér Megyei Könyvtára helyzetéről készített tájékoztatót.

A közgyűlés felkéri elnökét, folytasson egyeztető tárgyalásokat Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatával, valamint a szakszervezeti könyvtár fenntartójával közös fenntartású városi-megyei könyvtár és levéltár beruházásának megindítása érdekében.

Az új intézmények funkcionális tervét, a beruházás várható költségét, valamint az intézmények szakmai programterveit az egyházi ingatlanok várható átadását megelőzően úgy kell elkészíteni, hogy a 2000. évi címzett állami támogatások pályázatán a közös beruházók részt tudjanak venni."

Nem sokban különbözik ettől Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének másnap, június 25-én született határozata:

"a.) Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése megerősíti azt a szándékát, hogy az RRT-ben az Autóbusz pályaudvarral szembeni Palotai út melletti 4/1993.(IV.13.) sz. Közgyűlési rendelete szerint jóváhagyott területen Városi-Megyei Könyvtárat létesít.

Felhatalmazza a Polgármestert, hogy folytasson egyeztető tárgyalásokat a Fejér Megyei Önkormányzattal, a közös fenntartású városi-megyei könyvtár beruházásának megindítása érdekében.

Határidő: 1999. december 10.

b.) Az új intézmény funkcionális tervét, a beruházás várható költségét, valamint az intézmény szakmai programtervét az egyházi ingatlan várható átadását megelőzően, úgy kell elkészíteni, hogy az 1997.évi LXXXIX. tv. alapján az önkormányzatok címzett és céltámogatására kiírt pályázaton a közös beruházók részt tudjanak venni.

Határidő: 2000. május 5."

Láthatjuk, mindkét önkormányzat kifejezte szándékát a közös beruházás, valamint a beruházáshoz szükséges céltámogatás elnyeréséhez szükséges pályázat megvalósításában. Tekintettel arra, hogy az új könyvtár elhelyezésére az elmúlt évtizedekben a legkülönbözőbb elképzelések születtek, különösen örvendetes az, hogy a városi önkormányzat megerősítette azt a korábbi szándékát, hogy a városrendezési tervben már korábban kijelölt - sokak által ideálisnak tartott - területen biztosít helyet a megyei-városi könyvtárnak.

Végezetül megemlíjtük, hogy a testületi döntésekhez, a bizottsági és közgyűlési tagok tájékoztatására a könyvtárak egy általános helyzetképet, ismertetést állítottak össze a működési feltételeikről, tevékenységük legáltalánosabb eredményeiről. A következőkben ezeket a tájékoztatókat adjuk közre.

Arató Antal

Helyzetkép a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárról

Az intézmény alapterülete összesen 2390 m², két épületben. (A minimálisan kívánatos legalább 6000 m².) A Bartók Béla tér 1. sz. alatt (1329 m²) található a felnőtt kölcsönző, irodák és a raktárak - ám az utóbbiak külön bejáraton közelíthetők meg. Az intézmény funkciójához képest legrosszabb a felnőtt kölcsönző helyzete, amely a Csók Képtáron keresztül közelíthető meg és egy egykori dohányzó folyosón nyert elhelyezést. Az állomány rendkívül kis részét tudjuk a szabadpolcokon elhelyezni, a tájékoztató könyvtárosoknak, adminisztrátoroknak, osztályvezetőnek egyetlen közös irodája van. Az Oskola u. 7. szám alatt (1061 m²) található az olvasóterem, a folyóiratraktár, a könyvkötészet, az emeleten pedig a gyermekkönyvtár és az állománygyarapító osztály.

Az engedélyezett létszám 63 fő, ebből mintegy 40-en dolgoznak könyvtárosi munkakörben, közülük számítva a kölcsönzési adminisztrátorokat is.

Az önkormányzati támogatás ebben az évben 77 millió Ft, a tervezett bevétel 8 millió Ft, összesen a költségvetési előirányzat 85 millió Ft. Ebből személyi juttatás (a járulékokkal együtt) 60,5 millió, a dologi kiadás 24,5 millió Ft. Állománygyarapításra ebből 7,5 milliót tervezünk. Felújításra, beruházásra előirányzat nincs, a számítógépes fejlesztéseket stb. pályázati támogatásokból igyekszünk majd megoldani.

Az egyedi nyilvántartású dokumentumok száma 281 000 (az 1998. évi gyarapodás 7 500), a kinyomtatványok, képek, kivágatok száma mintegy 60 000. Hangfelvételek, kották, videofilmek, CD-ROM-ok, mikrofilmek gazdag választékával rendelkezünk. Helyismereti gyűjteményünk és az ahhoz kapcsolódó számítógépes adatbázisok meghatározó szerepet játszanak a helyismereti kutató és tájékoztató munkában. Ebben az évben befejezzük a kölcsönözhető könyvek számítógépes feldolgozását, jövőre áttérünk a számítógépes kölcsönzésre.

A beiratkozott olvasók száma 1998-ban 9 967, a látogatók száma 161 534. A napi átlagos látogatók száma 614 fő. A kölcsönzött dokumentumok száma 216 ezer. Könyvtárközi kölcsönzés során 1 200 dokumentumot juttattunk el más könyvtárakba. Biztosítjuk a számítógépes adatbázisok, az Internet használatát.

Az elmúlt időszakban kialakítottuk az intézményi számítógépes hálózatot, összesen 48 végponttal. (Ugyanazt az integrált számítógépes programot használja a városi könyvtár is.) Jelenleg 34 számítógépünk van. Megteremtettük az Internet használatának lehetőségét, elkészült a könyvtár és a városi könyvtárak közös honlapja, korszerű digitalizáló gépet vásároltunk, így cikkmásolatokat stb. e-mail-en is meg tudunk küldeni. Megteremtettük minden osztályon az elektronikus levelezés feltételeit. A társintézményekkel - így a városi könyvtárral is - 2001-ig tartó telematikai fejlesztési tervet (és együttműködési megállapodást) dolgoztunk ki; ennek alapján veszünk részt különböző pályázatokon.

Komlósi József

Helyzetkép a Szakszervezetek Fejér Megyei Könyvtáráról

Intézményünk Székesfehérvár belvárosában működő, több mint 125 ezer dokumentummal rendelkező közművelődési könyvtár.

Könyvtárunk az un. "Vitézi Székház"-ban működik. Ezen épületrész (8891 sz. tulajdoni lapon 879 hrsz. alatt) állami tulajdonban van, szakszervezeti kezelői joggal. (A szakszervezeti székházat - mely szakszervezeti tulajdon - ehhez az épülethez építették hozzá 1967-ben.) Az Országgyűlés 1990. évi LXX. tv. 3. §. alapján jelenleg az épület használati joga másnak nem engedhető át. E vagyონrész rendelkezéséhez külön parlamenti döntés szükséges, amelyre 9 éve várunk. Alapterületünk 230 négyzetméter, két szinten helyezkedünk el elsősorban raktározási céllal kialakított térben.

Könyvtárunk működtetője a Szakszervezeti és Munkahelyi Művelődési Intézmények Egyesülete. Az Egyesület 1993. júniusában vette át az intézményt és akkor kaptuk meg alapító okiratunkat is, melynek értelmében "származtatott jogi személyként" működtünk.

Az 1997. évi CXL. tv. A kulturális javak védelméről... V. fejezet 91. §. C) pontja alapján a Szakszervezeti és Munkahelyi Művelődési Intézmények Egyesülete évi működési támogatást kap az intézmények fenntartására. A Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetésében a XXIII. Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma fejezet társadalmi szervezetek támogatása alatt az SZMMIE Öngazgató Szakmai Szervezete 380 millió Ft állami támogatást kapott. Intézményünk ebből a keretből pályázati úton részesül állami támogatásban.

A gazdaság helyzete, a privatizáció, a munkanélküliség következményeként a munkahelyi könyvtárak egy része megszűnt, a vállalatok jelen helyzetben nem tudják fenntartani és működtetni könyvtáraikat.

A Szakszervezetek Fejér Megyei Könyvtára egy értékes gyűjteménnyel rendelkező közművelődési könyvtár - ellátórendszeri feladatkörrel - ezért fontos lenne, ha továbbiakban is mint ellátóközpont, illetve ellátórészleg működne. Több évtizedes tapasztalatunk, hogy az ellátórendszerben gazdaságosabb a kisebb könyvtárak állománygyarapítása. A rendszerben résztvevő könyvtárak számára nagyobb választékot tud biztosítani, lehetővé teszi az egyedi olvasói igények kielégítését is. A szolgáltatást igénylő könyvtáraknál megszűnik a feldolgozói munka, a könyvtáros tevékenysége az olvasók igényeinek kiszolgálására koncentrálódik. A kis könyvtárakban általános tapasztalat szerint képesítés nélküli, jobb esetben alapfokú végzettséggel rendelkező könyvtárosok dolgoznak, sem idejük, sem képzettségük nem elegendő ahhoz, hogy a teljes munkafolyamatot ellássák.

Könyvtári ellátórendszerünk rugalmas, az új könyveken kívül gyűjteményünkben az egyedi igényeket is ki tudjuk elégíteni. Ellátórendszerünk lényege, hogy az általunk ellátott könyvtárak nem vásárolnak önállóan könyveket, hanem letétként kapják meg kölcsönzésre kész állapotban. A könyvek cseréje év közben folyamatos, igény szerint külön letéti katalógust is szerkesztünk részükre. Fejér megyében ellátórendszeri feladatokat egyedül a mi könyvtárunk lát el.

E tények ismeretében először 1993-ban ajánlottuk fel szolgáltatásainkat kistéleplési önkormányzati könyvtárak részére. Ellátórendszerünket 1993 óta 7 önkormányzati könyvtár veszi igénybe (Sárkeszi, Sárpentele, Urhida, Hantos, Nagylók, Gánt, Csösz). A polgármesteri hivatalokkal évente szerződést kötünk, melynek alapján meghatározott összeget fizetnek szolgáltatásunk igénybevételeért. E szerződés alapján vállaljuk, hogy a könyvtárakat folyamatosan ellátjuk új könyvvel. Ezenkívül természetesen az egyéni olvasói igényeket is kielégítjük gyűjteményünkben. Könyvtárunk kézikönyvtári állományrésze - rövid határidőre - a könyvtárak rendelkezésére áll. A községi könyvtárakon kívül működtetünk még letéti könyvtárakat munkahelyeken, iskolákban és szociális intézményben. Városunk lakossága részére heti 32 órában nyilvános könyvtári szolgálatot működtetünk.

A Nemzeti Kulturális Alap ellátórendszer működtetésére kiírt pályázatán két alkalommal nyertünk támogatást, melyből könyveket és egy Pentium típusú számítógépet vásároltunk. Anyagi eszközök hiánya miatt a gyűjteményt ezidáig nem tudtuk számítógépen feldolgozni.

Költségvetésünk főbb összegei:

1999-ben elnyert állami támogatás	6.100 eFt
Tervezett bevételünk (saját pályázatok, önkormányzati és egyéb támogatások)	2.000 "

Összesen: 8.100 eFt

Bér- és bérjellegű költségek	3.700 "
Bérleti díj	1.600 "
Könyvbeszerzés, folyóirat	1.300 "
Egyéb költségek (ügyviteli, javítási, postaköltség stb.)	1.500 "

Összesen: 8.100 eFt

Létszám: 3 főfoglalkozású munkatárs, 1 fő polgári szolgálatos (1999. 07.08-ig), 1 fő takarítónő (megbízási díjjal).

Szeretnénk ha ellátórendszerünk szolgáltatásait minél több kistéleplési önkormányzat, szociális intézmény igényelné, melyet az 1997. évi kulturális törvény 64. §-a tesz lehetővé számukra.

Könyvtárunk "címzett" állami támogatásból nem részesülhet, ha önkormányzati fenntartásba kerül. Működőképességünk megőrzéséhez azonban feltétlenül szükségünk lenne az önkormányzat támogatására, hiszen enélkül bevételi tervünket nem tudjuk teljesíteni.

Fülöp Lászlóné

Helyzetkép a Székesfehérvári Városi Könyvtárról

A városi könyvtár jogelődjét a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár alapította 1967-ben, amikor fiókkönyvtárat létesített a Széna téren (akkori nevén Május 1. téren). 1978-tól lett önálló könyvtár. A hozzá csatlakoztatott fiókkönyvtárakkal alakult ki a városi könyvtárhálózat. A könyvtár központja a Széna téren van, igazgatósága, a raktárak, a feldolgozó osztály a Budai úti fiókkönyvtárban található. (A fiókok - kialakításuk idején, az akkor még működő szakszervezeti könyvtárakkal együtt -, nagyjából lefedték a város területét.) A fiókkönyvtárak a következő helyeken működnek: Széchenyi utca (itt elkülönített gyermekrészleg működik), Mészöly Géza utca, Zsolt utca, KÖFÉM lakótelep.*

Az intézmény alapító okirattal rendelkezik, nyilvános települési közművelődési könyvtár. Állományát és szolgáltatásait használói igényének figyelembevételével folyamatosan fejleszti, gondozza, alakítja, rendelkezésre bocsátja. Tájékoztatja látogatóit, olvasóit a könyvtár és a könyvtári rendszer működéséről, biztosítja számukra más könyvtárak állományainak és szolgáltatásainak elérését. Alapszolgáltatásként ingyenesen biztosítja intézményeinek látogatását, a szabadpolcos részbe kihelyezett dokumentumok, a hagyományos és a számítógépes állományfeltárási eszközök használatát.

Főbb szolgáltatásaink röviden: nyomtatott és hangzó dokumentumok helybenhasználata, kölcsönzés, könyvtárközi kölcsönzés, előjegyzések felvétele, szakirodalmi tájékoztatás, irodalomkutatás, témafigyelés, sajtófigyelés, bibliográfiai adatszolgáltatás, számítógépes szolgáltatás, másolat-szolgáltatás, könyvtári rendezvények szervezése, a könyvtári szolgáltatások alapján létrejött önszerveződő közösségek segítése, működtetése.

*Időközben a Széchenyi utcai könyvtár a Sziget utcai, a KÖFÉM lakótelepen működő könyvtár a Zentai úti általános iskolába költözött.

A könyvtári szolgáltatások egy része megoszlik a könyvtárak között. Számítógépes szolgáltatás (keresés könyvtári és egyéb adatbázisokban, CD-ROM-ok, multimédiák, Internet használata) a Budai úti és a Széna téri könyvtárban; hangmásolás, CD kölcsönzés a Budai úti könyvtárban; fénymásolás a Széna téren, a Budai úton, a Széchenyi utcai könyvtárban; videó kölcsönzés (ART videó is) a Zsolt utcai könyvtárban.

A könyvtárban engedélyezett létszám 35, ebből szakalkalmazott 25 fő. Az 1998-as költségvetési előirányzat 36 969 eFt volt, a teljesítés 47 663 eFt. Ezen belül a dologi előirányzat 8 757 eFt, a teljesítés 12 418 eFt. Több mint 4 millió forintot fordítottunk iparüzési adóból, pályázati támogatásokból, a személyi jövedelemadó 1 %-ból számítógépes fejlesztésre, állományfejlesztésre, rendezvények szervezésére, ülőbútorok cseréjére, javítására.

A teljes állomány tavaly 214 467 darab dokumentum volt, ebből könyv 207 179 db. Bekötött folyóirat 1 354, hangfelvétel 5 045, videó 766, elektronikus dokumentum 65 darab, egyéb 58.

A Széna téren és a Budai úton a raktárakkal együtt 122 864, a Széchenyi úton 34 755, a Mészöly Géza utcában 17 520, a Zsolt utcában 16 274, a KÖFÉM lakótelepi könyvtárban 23 054 a dokumentumok száma.

Az állománygyarapítás összege tavaly meghaladta az előző évit, 4 828 eFt volt; az évi nyilván tartásba vett gyarapodás 4 818 darab. Ebből könyv 4 619 kötet. 1 600 000 Ft elköltésére szerződünk a Könyvtárellátóval 15 %-os kedvezmény fejében. Könyveket és egyéb dokumentumokat az év során átlagosan 30 %-os kedvezménnyel vásároltunk. Folyóirat beszerzésre 1 282 211 Ft-ot költöttünk, 167 féle periodikum jár intézményünkbe.

A könyvtár beiratkozott olvasóinak száma tavaly 8 862 fő volt, látogatóinak száma 98 281, kölcsönzőinek száma 56 387. A kölcsönzött állományegységek száma 291.176 darab. 4 066 előjegyzésből 3 477-et teljesítettünk, könyvtárközi kölcsönzéssel 794 művet kértünk, 72 művet adtunk.

A könyvtárhasználók foglalkozását vizsgálva az országos tendencia nálunk is érvényesül. Az összes olvasóból 5 117 fő általános iskolában, közép- vagy felsőfokú intézményben tanul. A 332 munkanélküli és 173 eltartott egy része is valamilyen tanfolyam, átképzés résztvevője. Az összes látogató kb. 60 %-a elsősorban tanulmányaihoz keres irodalmat.

A számítógépesítés 1991-ben kezdődött intézményünkben. Kialakítása pályázati támogatásokból és a helyi iparüzési adóból történt. Jelenleg 9 számítógépünk van. A Budai úton létrehoztunk egy lokális hálózatot, 1998 júniusában megkezdtük az állomány számítógépes feldolgozását vonalkódzással egybekötve. Már korábban csatlakoztunk a TEXTLIB integrált könyvtári rendszerhez. A könyvek honosítását a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár "Új Könyvek" adatbázisa felhasználásával végezzük.

Tóthné Szemes Erzsébet

Könczöl Imre, a szerkesztő*

Székesfehérvár közelmúltjának irodalmi élete, öröksége még alig ismert. Nagyjából a két világháború közötti, valamint az 1956-ig terjedő időszakra gondolok. Igaz, nincsenek ebben meghatározó alkotók, jelentős művek, de ami létrejött, aminek nyoma van - könyv formát öltött - az a helyi kulturális élet becses, fontos, meg nem kerülhető része. Hivatkozási alap, kapcsolódási pont. A folyton megszakadó folytonosság záloga. S mint ilyen kutatható, feltárásra vár. Feltárásra vár, mert számos rész-érték található benne, mert ezen művekben megjelenik a sokszor idézett "hely szelleme", tradíciója, Hamvas Bélával szólva: génusza. Mindaz, amihez az itt élő embereknek személyes, érzelmi kötődése van. E nélkül a nagy, egyetemes kultúra értékei iránt is nehéz érdeklődést kelteni. S van egy másik aspektus: a kismesteri életművek létrehozói gyakran kapcsolatban állnak valóban jelentős írókkal, költőkkel. Ennek a kapcsolatnak szerepe lehet a helyi el- és befogadásban, s gyakran e kapcsolat levelezése, egyéb dokumentumai az irodalomtörténet szerves részét képezik.

*Elhangzott Könczöl Imre születésének 80. évfordulóján - az elmúlt évben - rendezett tanácskozáson.

(Elég, ha György Oszkár és Babits Mihály egyetemi évekbeli levelezésére gondolunk.)

S ebben a vonatkozásban még egy szempont: nagyra lehet értékelni a helyi irodalmárok, írástudók műhely- és fórumteremtő szándékát, a mindenkori tehetséggondozás felvállalását. Nos, ez utóbbi mindig szerepet játszott a vidéki folyóiratok, periodikumok létrejöttében, ahogy ez Fehérváron is történt. 1937-38-ban a *Vár*, majd 1955-ben a *Fehérvár* elindításával.

Mindkét folyóirat a vihar előtti csöndben, egy viszonylagos enyhülés periódusában keletkezett - a városban élő értelmiségiek széleskörű összefogásának eredményeként.

A *Fehérvár* - melynek engedélyezését biztosan nehéz tárgyalások előzték meg - 1955 elején igyekezett minél szélesebb bázist maga mögött tudni, s így az 1954 decemberében újjáalakult Vörösmarty Irodalmi Társaság irodalmi és helytörténeti antológiájának nevezte magát. (Csak érdekeséggént: az elnökség tagja volt Csanádi Imre és Csoóri Sándor.) A szervezőtitkárrá Könczöl Imrét választották. Könczöl Imre akkor már a megyei könyvtár igazgatója, s egyébként is kulturális tekintély, baloldali múltja, beosztásai és publikációi révén is. Így nem véletlenül lett a lap felelős szerkesztője.

Az első szám hírvonatában olvashatunk a lap indításáról, valamint törekvéseiről: a megyében élő és elszármazott írók-költők műveinek publikálása, a megye történelmi múltja kutatási eredményeinek közzététele, az itt született jelentős személyiségek, művészek stb. bemutatása. Szerény, szinte eldugott sorok. Mégis sugárzik belőlük némi egészséges önbizalom és bizonyítási vágy.

No persze az első számnak a párt megyei és országos kultúrpolitikusai előtt is bizonyítania kellett. És ezt Könczöl Imre nem kis szerkesztői diplomáciával sikeresen érte el. Négy novella a szép-irodalmi rovatban a felszabadításról, a nemes lelkű felszabadítókról: Sándor András (nemrég hunyt el), Ormos Gerő, Kemény Dezső és Ordas István írása. Köztük talán Sándor Andrásé a legmeggyőzőbb, legdrámaibb. A hamis felhangokon át is érződik az őszinte élmény, az elpusztításra váró katonakórház sebesültjeinek félelmetes élniakarása, melyet az író bravúros eszközökkel ábrázol. Jegesi József *Mókázó öregek* című anekdotafüzére már egészen más műfaj, hangulat. Jóízű falusi életképek sora, a múlt némi humorát, idilljét lopja a jelen padlássöpréses depressziójába.

Olvashatunk még egy történelmi beszámolót Székesfehérvár felszabadulásáról, Jenei Károly tollából, melyen érződik a penzum jelleg. De már az *Örökségünk* rovat látható természetességgel foglalkozik azokkal a szakmai témákkal, amelyek egy régész, Fitz Jenő és egy történész, Páldy Róbert számára adódnak. S. Dobos Ilona gyorsíró gyűjtése a polgárdi 1919-es forradalomról ugyancsak a kultúrpolitikai bizonyítás része. Borbély Gábor kissé sablonos, sztereotípiákkal tűzdelt József Attila megemlékezése azonban nem teljesen érdektelen.

Először is József Attila Horthy-korszakbeli nem ismerését azzal magyarázza, hogy akkor az értelmiség "teljes szellemi és lelki oldottság állapotában élt, tájékozódási ösztönében életveszélyesen megzavarodva, s éppen ezért minden pillanatban kitéve annak, hogy zsákmányul esik bármilyen kultúrszélhámosságnak vagy politikai demagógiának". Ez már nemcsak a múltról, a jelenről is szólt... Hiszen 1955-ben az áprilisi határozat, Nagy Imre megbélyegzése és leváltása után más, gyanakvóbb szelek kezdtek fújdogni... Másfelől felteszi a kérdést, mégpedig ilyen formában: "Mert mit is tanulhatott volna a magyarság J. A.-tól? A válasz: Esméletet!" S e felismerés jegyében korszakolja a költő pályáját, figyelemre méltóan. S persze - a tanulmányszerű publicisztika végén ott a vörös farok: J.A.-t a kommunista meggyőződés érlelte a "jövőbe látó és a jövőbe vezető nagy költővé".

Az *Irodalom-művészet* című rovat másik írása - szintén Sándor András tollából - Csoóri Sándor *Felroppen a madár* című első verseskötetéről szól. A jórész idézetekből összeálló írás egyfelől a korabeli oldott sematizmus képletét igyekszik ráhúzni az induló költőre, felidézve az Illyés-Petőfi hatást, ősoket, a mintát. Másfelől viszont vannak jó, elfogadható meglátások, főként a formai megoldások szépségére, a képek tárgyiasságára, pontosságára hívja föl a figyelmet. Mindenesetre a korabeli visszhangok közül mégis kiemelkedhetett ez az értékelés, főként utolsó soraival, biztatásával: "Szeretettel és a testvér szívének dobbanásával várjuk a fiatal költő újabb verseit." S ha valakihez, valakiről így szól a szülőföld, az mindenképpen szép pillanat egy pályakezdő költő életében. A képzőművészet is jelen van: F. Petres Éva *Csók István és Fejér megye* címmel közöl adalékokban, helyi vonatkozásokban gazdag írást a művész és a múzeum, Fehérvár kapcsolatáról.

Az első szám versanyagában szépek még Bódás János és Tanka János versei. (Szerencsére mindegyikük tehetségéhez illő megbecsüléshez jutott poétai utóéletében is).

A második számon érezni lehet a nyitás igényét a fővárosi szerzők irányába: Gereblyés László, Hegedüs Géza, Pákozdy Ferenc (József Attila mozgalmi elparentálója) szerepel a lapban. De az elszármazottak közül nagyon szép Csanádi Imre *Zámolyi parasztdalok* című írása, mely személyes hangú emlékezés, gyűjtés, dallamok, szövegek összevetése, lejegyzése, s buzdítás a zámolyi körben folytatott gyűjtés követésére. Ma is élvezetes olvasmány. S ehhez passzol - a szerkesztő érzékét dicsérve - az *Adattár* című rovat tanulmánya, az *Úr dolgára egy paraszt se menjen. Parasztkiáltvány terjesztése Fejér megyében 1790-ben*. Szerzője a levéltáros Jenei Károly. Ugyancsak érdekes a *Látófa* rovat két szemléje, a megye iskola-, illetve könyvtárügyéről.

Azt hiszem, a legmaradandóbb a Vörösmarty halála 100. évfordulója alkalmából megjelentetett tematikus szám. Ekkor már a szerkesztő mintegy szemben úszott az árral, az országos kultúrpolitikai intenciókkal - Rákosi visszatérte után. (Erről személyesen is mesélt nekem, a Vörösmarty-tanácskozás és ünnepség kapcsán.)

Akárhogy is, megnyerte munkatársnak az országos nagy neveket - irodalomtörténészeket, kultúrpolitikusokat (a kettő gyakran egybeesett), költőket, írókat.

Mindenesetre - ismerve a rákosista visszarendeződés új szeleit - kíváncsian figyelhetjük, mit ajánl Horváth Márton (Lobogónk Petőfi!) Vörösmarty kapcsán költőinknek, "mit tanuljanak Vörösmartytól?" A kezdet nem rossz. Hazaszeretetet. S a továbbiakban pedig egészen önkritikus: "A magyar haza szeretete ma sem monopóliuma a kommunistáknak...", de monopóliuma minden becsületes magyar embernek. "Vörösmarty hazaszeretete örökséget jelent, ... vállalni a történelmi múltat ...". A későbbi bekezdésből kitetszik: a teljeset. Könczöl Imrének Vörösmarty évfordulója kapcsán sikerült megszólítania jeles írókat, költőket, akik ihletett művekkel válaszoltak. Kónya Lajos, Gellért Oszkár, Berda József, Zelk Zoltán versei túlmutatnak az alkalmiságon; nagyon szép Zelk Zoltán felütése a *Vörösmarty* című vers kezdetén:

Megőszült lelkű férfiú,
ilyennek látlak én -
szikla, melyen hullámverés
a kétség és remény.

Rendkívül hatásos Jankovich Ferenc *Emléksorok a "Lesz még egyszer ünnep a világon"* költőjéről című kisesszéje, aminek summája lehet - részben Horváth Márton által intonált hang folytatásaként - visszatérni magyarságunkhoz. Ehhez csatlakozik Katona Tamás *Vörösmarty és a szabadságharc* című tanulmánya. Ebben idézi Vörösmarty egy 1848-ban írott cikkét: "A szabadságnak csak függetlenséggel együtt van valódi értelme. Szabadság függetlenség nélkül csak ideiglenes engedmény...".

A szám gazdag anyaga Vörösmarty aktualitását éllel a korabeli viszonyok ellen hegyezi ki, s ezt nem volt nehéz felismerni az ellen oldalon állóknak sem. Más kérdés, hogy a szám megjelenését nem merték, vagy nem akarták megakadályozni.

A következő, 4. számban azonban megjelentek az "egyedül helyes útra" terelő gondolatok is, írójuk bizonyára a helyi kultúrpolitika egyébként nem rossz szándékú képviselője.

A bevezetőben mindjárt elárulja: a kötet kiadása után három nappal - ez lehetett mentség is - jelent meg az MDP KV határozata "az irodalmi életben mutatkozó jobboldali jelenségekről...". Beszámol arról, hogy a vezető irodalmi folyóiratokban olyan művek jelennek meg, amelyek a pesszimizmus és defetizmus levegőjét árasztják, mutatkozik a hibák öncélú boncolgatása, feltárása - a következtetés: "Ezek az írók elvesztették a szocializmus perspektíváját."

A helyi vonatkozásokban megállapítja a szerző: a jobboldali elhajlás a megyében nem jelentkezett durva formában. (Nem részletezi, akkor milyenben...) A *Fehérvárban* sem jelent meg olyan írásmű, amely kétségbe vonta volna a párt vezető szerepét, a népi demokratikus rendszer elvi alapjait. Az Írószövetség taggyűlésén történtek befolyásolták a Társaság tagjait is, holott most kellett volna az elvi iránymutatás. Tehát: a vezetés elbizonytalanodott. Nem folytak elvi viták. A lapban

nem érvényesült a "kollektív vezetés". Sok-sok helyes megállapítás is található az írásban, ami ma is aktuális: elutasítja a provincializmust, de szükségesnek tartja a "local colour-t", beszél a műhelymunka, önképzés fontosságáról. Hát igen, a Fejér megyei írók is - elfogadva a párt segítségét - "jobb és igazabb művekkel ajándékozzák meg" olvasóikat. S a végső, lehangoló konklúzió: megszüntetik a Vörösmarty Társaság önállóságát, beolvasztják a TIT-be.

Tehát nem véletlenül került e helyreigazító írás után Fitz Jenő tanulmánya: *"Székesfejérvár veszéséről való história"* (Wathay Ferenc Énekeskönyvéről).

A Könczöl Imre szerkesztette *Fehérvár* négy száma része volt annak az országos erjedésnek, mely 1956 októberéhez vezetett. A felelős szerkesztő további életútja is bizonyítja ezt. Hiszen komoly szerepe volt a forradalom fehérvári eseményeiben, mint a Macceni és társai per 8. rendű vádlottját elítélték másfél évre, igaz beszámították azt az időt, amit előzetesben töltött magánzárkában. Lehet, hogy "nem sűgött Nagy Imrének" - vádlói ezt a vallomást akarták kicsikarni tőle - de életpályája arra példa, hogy lehet az értékek és az igazság mellett kiállni, cselekedni - szerényen, feltűnés nélkül, vidéki értelmiségiként.

Péntek Imre

Sorsom - életem*

1923. május 5-én születtem a Békés község melletti Rosszerdő elnevezésű tanyavilágban. Édesapámat nem ismertem, mert 3 hetes koromban meghalt, fénykép sem maradt róla. Édesanyám napszámos volt, nagyon szegényesen éltünk a tanyán.

Édesanyám 1933-ban felment Budapestre a Bethesda Kórházba mosónőnek, engem pedig kiadott családdhoz, fizetett értem. Végül hazamentünk Békésre lakni. Itt jártam iskolába, négy elemet végeztem el, tovább nem járhattam. Menni kellett libapásztornak parasztgazdákhöz, mert nagy szegénységben éltünk.

Ettől kezdve éltem a cselédek nehéz, küzdelmes életét. Kevés bérért nagyon sokat kellett dolgozni, hajnaltól késő estig. Kisgazdáknál voltam cseléd 1942-ig, az OTI-ba nem jelentettek be. Később Budapestre mentem fel. Nagynéném a budai Ketter étteremben dolgozott, odakerültem én is, háziszolga lettem. Ez könnyebb volt a mezei munkánál. Igaz, itt is hajnaltól késő estig dolgoztam, később több vendéglőben is dolgoztam 1943-ig.

Villamoskalauznak jelentkeztem a BSZKRT-hoz, ahol alkalmassági vizsgát tettem, itt dolgoztam 1944-ig. 1944-ben a budapesti Keleti pályaudvaron a Kurucz János étteremben dolgoztam mint csapos, az indulási oldalon.

Budapest ostromát, a háborút itt éltem át, nagynéném is Pesten dolgozott a Sörkatakomba étteremben. Nála laktam, s együtt éltük át a pincében a háborús hónapokat. Nagyon nehéz napok voltak ezek.

1945 tavaszán elindultunk haza Dobozra. Az én édesanyám és mostohaapám ott éltek. Nyolc napig mentünk gyalog, tehervonatokon, mire Dobozra értünk. Nagyon örültünk egymásnak, hogy újra találkoztunk, átvészeltük a háborút. Dobozon nehezen éltünk, munkalehetőség, napszámosmunka nem volt.

1946 januárjában behívtak katonai szolgálatra Budapestre. Egy hónap után beteg lettem, kétoldali tüdőgyulladással. Nyolc hónapig voltam a honvédkórházban, mire meggyógyultam.

Mikor hazamentem 1947-ben, megnősültem. Négy évig éltünk együtt, majd elváltunk. Két gyermekünk született. 1947-ben György, 1949-ben Piroska. A gyermekeket szüleim és nagynéném segítségével neveltük fel.

*Az elmúlt esztendőben töltötte be 75. életévét Havrilla János nyugalmazott perkátai könyvtáros. Könyvtárosi munkájának emlékeit legutóbb a Könczöl Imre emlékülésen idézte fel a megyei könyvtárban. Akkor kértük, hogy írja meg, hogyan lett könyvtáros, milyen is volt valójában a könyvtári munka az 1950-es, majd az azt követő években. Emlékezéseit örömmel adjuk közre, további jó egészséget kívánunk neki.

1945-ben beléptem a Magyar Kommunista Pártba Dobozon. Azóta is tagja voltam, 1990 óta pedig Perkátán a Magyar Szocialista Párt tagja lettem, a mai napig.

Mivel gyermekkoromban csak négy elemi végeztem, újra tanulni kezdtem. Dobozon megindult a dolgozók esti iskolája, ahova én is jelentkeztem, és 1948-tól 1950-ig elvégeztem az 5-8. osztályt. Ősztől tavaszig jártunk az esti iskolába, persze a munka mellett. 1949-ben alakultak a termelőszövetkezetek. Más munkalehetőség nem volt, nagynénémmel beléptünk a gerlai tsz-be. A békési határba tanyára mentünk ki lakni. A kertészetben dolgoztunk munkaegységre. Én akkor még jártam esti iskolába is. A tanyáról jártam be nyolc kilométerről gyalog esténként a 8. osztályba. Bizony nehéz volt, de azért sikeresen levizsgáztam. Petróleumlámpa mellett tanultam. Egészségemet is megviselte a tanulás, de főleg a sok munka. A vizsga után idegkimerüléssel a gyulai kórházba kerültem. Ez a betegség életem során továbbra is elkísért.

A tanyán előfizettünk a Szabad Föld című heti újságra. Az esti iskolában én nagyon szerettem írni, a legjobban a helyesírást, fogalmazást, magyart kedveltem. A Szabad Föld újsággal kezdtem levelezni a falu életéről, a tsz-ben a munkákról és ami történt a környezetünkben. Örömmel tapasztaltam, hogy írásaim, leveleim nagyobb része megjelent az újságban.

A 8. osztály elvégzése után szerettem volna tovább tanulni, szakérettségit tenni. Csak sajnós nem sikerült, mert a tsz elnöke nem küldte be Békéscsabára a jelentkezési lapomat. Így elkéstem a felvételi vizsgát is.

Megírtam, hogy mi történt velem a Szabad Föld újságnak. Megírtam azt is, hogy szeretnék újságíró lenni, mert szeretek írni. Meg is látogatott a szerkesztőségből Szent Király János a tanyán. Nem soká Fehér Lajos, a Szabad Föld főszerkesztője levelet írt, hogy egy hónapi próbaidőre menjek fel Budapestre a Szabad Föld szerkesztőségébe dolgozni. Hamar eltelt az egy hónap. Örömöm nagy volt, amikor Fehér Lajos közölte velem, hogy továbbra is ott dolgozhatok. Régi álmom sikerült, úgy éreztem. Nagyon sokat tanultam ott.

Egy év után már majdnem megkaptam az újságíró igazolványt, folyamatban volt. A betegség azonban közbeszólt. Kórházba kerültem idegösszeroppanással, a harmadik hét után kijöttem a kórházból. Utána közölték velem, hogy ezt a foglalkozást hagyjam abba, menjek el fizikai munkára. Így nem lett meg az újságírói igazolvány, nagyon bántott a dolog. Elbúcsúztam a szerkesztőségtől.

A Fejér megyei Alsótekerespusztára kerültem dolgozni fizikai munkára a faiskolába.

Én egypár könyvet is vittem magammal. A dolgozók elkérték olvasni tőlem - oda is adtam szívesen. Volt az ebédlőben egy nagy szekrény lezárva, megkérdeztem, mi van benne. Azt mondták, hogy könyvek, de nincs aki kezelje. Én elvállaltam társadalmi munkában a könyvtár kezelését. Így lettem könyvtáros egy pusztán.

Szépen gyarapodtak az olvasók. A gazdaság dolgozói a környező falvakból jártak ide dolgozni, vitték haza a könyveket olvasni. Így voltak olvasók a környékből is (Balatonbozsokról, Enyingről, Lepsényből stb.).

A gazdaság vezetője segített könyvekkel, vásároltak újakat. Örültek neki a dolgozók nagyon. A megyei könyvtár munkatársai - köztük Kocsis István - többször meglátogattak. Segítették a munkámat. Bejártam megbeszélésekre, gyűlésekre. Így ismertem meg Könczöl Imrét is, a megyei könyvtár vezetőjét.

Alsótekerespusztán láttam, hogy vasárnapokon, ünnepnapokon az ott lakó gyerekeknek, fiataloknak nincs egy klubhelyiségük, ahol tudnának összejönni, szórakozni. Beszéltem a gazdaság vezetőivel erről, ezután berendeztek egy klubszobát. Újságok voltak, játékok, sakk stb. Tüzelőt adtak minden nap. Vállaltam a vezetését társadalmi munkában. Nappal kint dolgoztam a faiskolában rendszeresen, utána örömmel mentem a klubhelyiségbe.

Első napokban nemigen látogatták a klubhelyiséget, 1-2 gyerek jött el, szétnéztek. Utána többen jöttek, még az ott lakó dolgozók is eljöttek. Néha vetítettem nekik diafilmet is. 1952-ben innen került be dolgozni a megyei könyvtárba Székesfehérvárra, szervezőnek.

Könczöl Imre nagyon jó vezető volt. Sokat tanultam tőle. Páldy Róbert volt a közvetlen főnököm, ő volt a hálózati munka felelőse. Jártam a falusi könyvtárakba a megyében. Két évig dolgoztam a megyei könyvtárban. Közben Székesfehérváron elvégeztem a 2 éves alapfokú könyvtárosi tanfolyamot. Ekkor már Perkátán dolgoztam.

1954-ben nyíltak meg a falusi könyvtárak főfoglalkozású könyvtárossal, mint például Adony, Perkáta, Kisláng, Polgárdi. Mondtam Könczöl Imrének, hogy én szeretnék kimenni az egyik falusi könyvtárba dolgozni, Perkátát javasolták. Így kerültem Perkátára 1954. július 1-jén.

Nagyon megszerettem a községet, szívesen fogadtak - 20 évig dolgoztam Perkátán. Sok szép emlékem van a perkátai könyvtárról. Munkámat megbecsülték, számos kitüntetést kaptam:

Miniszteri Dicsérő Oklevél, 1955; Szocialista Kultúráért, 1967; Felszabadulási Jubileumi Emlékérem, 1970; Eméke rem a felszabadulás 40. évfordulójára, 1985; Oklevél a 40 éves párttagságért, 1985. Több emléklapot, oklevelet kaptam a törzsgárdatagságért, valamint az ország első népkönyvtára (Mezőszentgyörgyön) megalapításának különböző évfordulója alkalmából. 1994-ben Perkáta képviselő-testülete a *Perkátáért* emléklappal tüntetett ki.

Életrajzom végén szeretnék a perkátai könyvtárban eltelt munkámmal kapcsolatban is írni. Mint ahogy említettem, szívesen fogadtak a községben, ma is szeretek itt lakni.

Az olvasók száma szépen emelkedett napról-napra. 335 db könyvet vettem át, amikor munkába álltam, ez nagyon kevés volt. A sztálinvárosi járási könyvtárból kaptam nagyon sok könyvet, így tudtam adni az olvasóknak én is.

Munkámat a könyvtárba járó fiatalok közül sokan segítették. Főleg a diákok, akik Dunaújvárosba vagy Székesfehérvárra jártak középiskolába. Volt ifjúsági klub, irodalmi színpad, táncsoport is, az idősek hagyományos kártyázó-sakkozó körei mellett. Az ifjúsági klubunk éveken keresztül számtalan díjat nyert.

A pedagógusok is segítettek a munkámat. Segítettek a diafilmvetítéseknel, a gyermekek körében a könyvtárban ez nagyon népszerű volt. Részükre gyermekklub is alakult, melynek vezetői a pedagógusok köréből kerültek ki. Vasárnap délelőttönként volt gyermekfoglalkozás. Irodalmi szakkör, könyvkötő szakkör, fafaragó szakkör is működött a könyvtárban. A könyvkötő szakkör vezetője Dudás Béla, majd Sándor György; a fafaragóké Czirok Antal, majd Fábíán Tamás volt.

A perkáta környéki pusztákon nem volt könyvtár, így Bányajárás, Parragpuszta, Mélyvölgypuszta és Kisperkáta településeken sem. Ezekben a helyeken fiókkönyvtárakat szerveztem, ahol örömmel fogadták a könyveket. A fiókkönyvtárosok társadalmi munkában végezték feladatukat. Diafilmeket is vittem ki vetíteni ezekre a helyekre, amit nagyon szerettek nézni.

Ünnepnapokon és a községi búcsú napján én mindig árultam könyveket, amit előtte bizományba kaptam.

Közben a községi tanács televíziót is vásárolt, ezt is én kezeltem a könyvtár épületében levő klubteremben. Nagyon sok nézője volt, ekkor még kevés televízió volt a faluban, ezért jöttek filmeket nézni sokszor késő éjjelig.

A társadalmi szervek és a községi tanács is segített, köszönet érte mindenkinek!

A sztálinvárosi majd dunaújvárosi könyvtár, Venesz Béla vezetésével szintén sokat segített. Mindig számíthattam a megyei könyvtár vezetői, munkatársai segítségére is, köszönet nekik is ezért!

1973-ben súlyos beteg lettem, egy évig voltam betegállományban, majd 1974. november 21-én nyugdíjba vonultam. Rokkantsnyugdíjas lettem 51 éves koromban.

Mosonyi György, falubeli fiatal 1971-ben érettségizett, majd utána a könyvtárba jött dolgozni. Azóta is a könyvtár dolgozója, vezetője, immár 28 éve. Örülök annak, hogy jó kezekbe került a könyvtár, méltó utódom lett. További jó munkát kívánok erőben és egészséggben neki.

Küzdelmes életem során a Perkátán, a könyvtárban eltöltött 20 év volt a legszebb idő, sok szép emlékekkel, köszönöm ezt minden perkátainak.

Könyvkötő szakkör a perkáta-i községi könyvtárban

A perkáta-i könyvtárnak hosszú évekig nagy gondja volt, hogy sok könyve elrongyolódott, a könyvek lapjai kijártak. Nagyon sokat törtem a fejem, hogy mit csináljunk ezekkel? Egyszer aztán egyik fiatal olvasónk, Dudás Béla megemlítette, hogy ő érti a könyvkötést, s szívesen vezetne könyvjavító szakkört.

A tanév elején az iskolában az úttörővezetővel egyetértésben meghirdettük, hogy a pajtások jelentkezzenek a könyvtárban induló könyvkötő szakkörbe. Jöttek is fiúk, lányok vegyesen, vagy 34-en. Dudás Béla tanította őket. Először sarkot ragasztottak a könyvekbe. Hetenként két alkalommal, szerdán és pénteken 2 órás foglalkozás volt. Minden foglalkozás után diafilmet is vetítettünk részükre, ennek ellenére a szakköri tagok száma lassan fogyott, a lányok elmaradtak. Végül 10 pajtás maradt a szakkörben.

A megyei könyvtár könyvkötészetének dolgozói segítik a szakkört. Hulladék anyagot, ragasztót adtak, hogy a pajtások tudjanak dolgozni. Február 23-án Vinkovich Rita, a könyvkötő műhely vezetője kint járt nálunk. A pajtásokat tanította a könyvjavítási munkákra. E segítség után újból nagy buzgalommal fogtak a könyvek javításához. Közben szabadidejükben könyveket árultak háztól házig, szemet hordtak a könyvtárnak, szóval minden munkát végeztek, gyűjtötték a pénzt tervezett kirándulásukra.

Erre április 22-én került sor: a szakkör tagjai s vezetője Székesfehérvárra látogattak. Sokat időztek a megyei könyvtár könyvkötő műhelyében, megismerkedtek a gépekkel és a különböző könyvkötési munkákkal. A pajtások egy kis vizsgamunkát is kaptak a könyvkötő műhelytől: füzet-tartót kellett készíteniük. A négy legjobb jutalmat kapott a megyei könyvtártól.

Szeptembertől június 4-ig a pajtások 1500 könyvbe sarkot ragasztottak, 160 kötet könyvet pedig megjavítottak. Társadalmi munkájuk értéke 3000 forint. Június 5-én, a gyermeknapon délután ünnepélyes szülői értekezletet tartottunk a könyvtárban. Meghívtuk a pajtásokat s szüleiket. A szakkör munkáiból kiállítást rendeztünk az olvasóteremben, hogy lássák a szülők gyermekeik munkáját. A pajtások ezen a napon, a gyermeknapi ünnepélyen jó munkájuk jutalmául a községi tanácstól szép oklevelet, a könyvtártól könyvet, a könyvbarát-bizottságtól pedig csokoládét kaptak. Június 19-én volt nálunk a falunap, ezt követte a művelődési hét. Ekkor a könyvkötő szakkör munkáiból is rendeztünk kiállítást az iskolában. A kiállítást kb. 700-an nézték meg.

A nyáron havonta egy alkalommal tartottunk szakköri foglalkozást, a szakkör a tanév elején újból megkezdte a munkát, hogy minél kevesebb rongyos, javításra szoruló könyv legyen a polcokon.

(Könyvtáros, 1966. 11. sz. 651. p.)

Havrilla János
községi könyvtáros
Perkáta

"...A puszták lakosságával is foglalkozom. Fiókkönyvtárakat szervezetem három helyen; Bárányjáráspusztán, Mélyvögypusztán, s Parragpusztán. A fiókok is bőven adnak munkát. Rendszeresen látogatom őket. Parragpuszta 1959 novemberében villanyt kapott. Mihelyt a villany kigyúlt a pusztán, siettem ki, diavetítést rendeztünk a fiókkönyvtárossal közösen az iskolában. Az iskola zsúfolásig megtelt: 80 felnőtt és fiatal, gyerek jött össze. Még az öreg bácsik, nénik is eljöttek. A János vitézt és egyéb diafilmeket játszottam le, összesen kilenc darabot. De ennyi sem volt elég. Így aztán minden héten kijártam vetíteni. Nagyon hálásak voltak érte a pusztaiak. Parragpuszta a községtől 6 km-re fekszik, rossz utakon lehet megközelíteni. Most már az iskola is kapott vetítőgépet, a fiókkönyvtáros tart hetente kétszer is diafilmvetítést. A termelőszövetkezet pedig televíziót vásárolt a puszták részére."

Havrilla János

(Részlet Havrilla János Válság, vagy csak tisztázatlan feladatok? című írásából, Könyvtáros, 1961. 4. sz. 219-220. p.)

Könyvtárosok olvasótábora Torockón

Az MKE Olvasószolgálati Szekciója és az EMKE Könyvtári Szakosztálya júniusban egy hetes olvasótábort szervezett Torockón romániai magyar és hazai könyvtárosok részére. A szakmai program olyan gazdag volt, hogy nincs módunk azt részletesen ismertetni, ezért csak a legfontosabb területeiről szólunk. Az olvasáskultúra múltbéli, jelenlegi helyzetéről és jövőképéről tartott előadást Gereben Ferenc, Fülöp Géza (Marosvásárhely), Kucska Zsuzsa, Nagy Attila, Tóth Pál Péter. E sorok írója a megyei könyvtárban végzett vizsgálatok eredményeit ismertetve arra hívta fel az érdeklődők figyelmét, hogy nem csak azt kell vizsgálni, hogy a különböző társadalmi rétegek stb. mit olvasnak, hanem, hogy mit *nem* olvasnak. (Másik előadásának címe a program szerint a következő volt: *Az olvasás és a kor filozófiája*. Tévesen gépelték - vagy nem akarták elhinni? -, a lényeg: természetesen a *bor* filozófiájáról volt szó. Hamvas Béla könyvtári vonatkozású írásainak ismertetései még a késő esti vacsorák után is osztatlan sikert arattak.) A könyvtári szolgáltatásokról, a könyvtári munka egyes területeiről tartott előadást Kiss Jenő (Sepsiszentgyörgy), Kocsis István, Nemes Erzsébet, Moldován István. És természetesen találkoztunk további erdélyi könyvtárosokkal, írókkal, több esetben egy személyben megszemélyesítve a két hivatást. (Fülöp Mária, Marosvásárhely; Gábor Dénes, Kolozsvár; Győrffi Dénes, Nagyenyed; Kuszálik Péter, Marosvásárhely; Szabó Zsolt, Kolozsvár.) Különösen emlékezetes volt Sebestyén (Spielman) Mihálynak, a Teleki Téka vezetőjének legújabb, *Nosztalgia-túra Dél-Paranójába* című novelláskötetének a bemutatója. No és persze a romániai magyar grafikusművészek ex libriseiből rendezett kiállítás is, amit Arató Antal rendezett dr. Kisteleki Gyözőné, majd a hozzájuk csatlakozó ismert kolozsvári gyűjtő, Gábor Dénes (a Művelődés szerkesztője) közreműködésével. (Csupán a megnyitóbeszéd több mint egy óráig tartottak.)

A tábor vezetőjének, dr. Nemes Erzsébetnek, szekciónk elnökének szigorú biztatására (e sorok írójának szerkesztésében) helyben elkészült a táborról tudósító TOROCKÓDEX című alkalmi lap is. (A szerzői honoráriumokat torockonyakban fizettük.) Mindebben elévülhetetlen érdeme volt Moldován Istvánnak, aki a számítógépes leírást, tördelést boszorkányos gyorsasággal végezte el. Az újság rövidesen olvasható lesz a Magyar Elektronikai Könyvtárban, Moldován István olvasótábori tudósítása pedig máris olvasható a KATALIST-on.

Arató Antal

Beszámoló az Ercsi Nagyközségi Könyvtár 1998. évi tevékenységéről

Az elmúlt évben sok pozitív változás történt könyvtárunkban. Az önkormányzat vezetői támogatják az ötletek, tervek megvalósítását, biztosították a kért eszközök, programok megvásárlásához szükséges összegeket.

Az 1997-ben vásárolt PENTIUM számítógépen (adatai: 166 Mhz, 64 Mb-ajt memória, 1.6 Gb-ajt merev lemez, 20X CD-ROM) az Internetet használhatják látogatóink. Ez év áprilisától a SZIRÉN könyvtári rendszer nyújtotta lehetőségek is emelték szolgáltatásaink színvonalát. Az állomány számítógépes feldolgozását 1999. januárjától kezdtük meg.

Emelkedett az olvasói létszám, a kölcsönzések és a kölcsönzött kötetek száma. A gyerekeket könyvtári foglalkozásokra hozták a pedagógusok, óvónők (14 foglalkozást tartottunk) és a tavaszi szavalóversenynek, valamint a nyári aszfaltrajzversenynek is nagy sikere volt. Felülvizsgáltuk az előfizetett időszakos kiadványokat, a kölcsönzési nyilvántartás ésszerűsítésével könnyebbé, gyorsabbá és áttekinthetőbbé tettük az adminisztrációs munkát.

Ebben az évben 192 ezer forint érdekeltség-növelő támogatást kaptunk. Ezt az összeget arra használtuk, hogy a kívánságlistán szereplő, többek által kért drága könyveket beszereztük illetve az állományban lévő hiányosságokat pótoltuk.

Figyelmet fordítottunk arra, hogy a könyvtár belső megjelenését szebbé, barátságosabbá tegyük.

Azt is el kell mondanunk, nem minden jobbító szándékkal bevezetett változtatás váltotta be a hozzáfűzött reményeket.

Mindennap a napi statisztikai adatokkal együtt regisztráltuk a könyvtár mindazon látogatóit, akik "csak" a helyben igénybe vehető szolgáltatások miatt keresték fel intézményünket. (Ebben az évben több, mint 3000 fő volt). Felkeresnek bennünket, mert információt kérnek, szeretnének újságot olvasni, zenét hallgatni, fénymásolatot kérni valamely dokumentumról, vagy az Internetet használni. Erre az adatra nem kérdeznek a statisztika készítői, pedig fontos lenne felmérni, hogy mindez mennyi időt vesz igénybe, s mi az értéke.

Több, a fiatalokhoz, gyermekekhez szóló időszaki kiadványt rendeltünk, így ők is szívesen töltötték nálunk az időt újságolvasással akkor is, ha kevés idő maradt egy-egy szakkör kezdetéig, vagy éppen az autóbusz indulásáig. A látogatók száma így oly mértékben megemelkedett, hogy gyakran mind a kettőnkre szükség volt a déltől négy óráig terjedő időszakban. A fegyelmezési problémák mellett sajnos gyakori lett a keresettebb újságok megrongálása, sőt eltulajdonítása. Az általános iskolás korosztály részére az időszaki kiadványok kölcsönzését a sorozatos rongálások miatt sajnos be kellett szüntetni. Arra gondoltunk, a jövőben még több türelemmel, figyelemmel fordulunk e korosztály felé annak érdekében, hogy a "mindannyiunké" fogalom értéke, tartalma megváltozzék.

Tervezzük még, hogy a könyvtári állomány számítógépes feldolgozása során átvizsgáljuk az állományt, az elrongálódott, elavult könyveket töröljük, a kevésbé használt, de értékes irodalmat raktárban helyezük el oly módon, hogy a raktári nyilvántartásban ezt jelöljük. Terveink között szerepel a könyveket nagyon régen kikölcsönző olvasók megkeresése levélben. Reméljük a személyre szóló udvarias levél hatásosabb lesz, mint az eddig kiküldött felszólítók.

Statisztikai adatok:

Állomány (1998. XII. 31.) 22 903 dokumentum (ebből: 22389 könyv, 509 hangfelvétel, 5 egyéb)
Gyarapodás (1998.) 784 dokumentum (ebből: 747 könyv, 33 hagfelvétel, 4 egyéb)
Törlés (1998.) 501 dokumentum (ebből: 501 könyv)
Időszaki kiadványok (1998.) 3 féle (174.462 Ft értékben)

Forgalmi adatok

1997

1998

<i>Forgalmi adatok</i>	1997	1998
Beiratkozott olvasók száma:	444 felnőtt 305 gyermek össz.: 749	471 felnőtt 381 gyermek össz.: 852
Látogatók száma:	5372 felnőtt 5054 gyermek össz.: 10426	4903 felnőtt 5697 gyermek össz.: 10600
Kölcsönzők száma.	3195 felnőtt 1827 gyermek össz.: 5022	3169 felnőtt 2443 gyermek össz.: 5612
Kölcsönzött dokumentumok száma:	15550 felnőtt 4681 gyermek össz.: 20231	17307 felnőtt 7028 gyermek össz.: 24335
Helyben használók száma:		1022 felnőtt 2095 gyermek össz.: 3117
Helyben használt dokumentumok száma:		2254 felnőtt 4314 gyermek össz.: 6568
Könyvtárközi kölcsönzések száma:	45 kért 25 kapott	49 kért 41 kapott

Beszámoló a Pusztaszabolcsi Nagyközségi Könyvtár 1998. évi munkájáról

A legfontosabb forgalmi adatok: a beiratkozott olvasók száma: **527 fő**, ebből: a 14 éven aluliak száma: **212 fő**, a 14 éven felüliek száma: **315 fő**.

A 14 éven felüliek foglalkozás szerinti megoszlása:

- 131 fő** a középiskolai vagy szakmunkás tanuló,
- 23 fő** felsőfokú tanintézet hallgatója,
- 46 fő** fizikai dolgozó,
- 15 fő** munkanélküli,
- 36 fő** értelmiségi és szellemi foglalkozású,
- 37 fő** nyugdíjas,
- 7 fő** vállalkozó
- 20 fő** egyéb eltartott

Az összes olvasói létszámból az oktatási intézmények tanulóinak száma: **366 (69%)**. A könyvtár látogatóinak száma **3458**, ebből **2935-en** kölcsönöztek könyveket, folyóiratokat. **523-an** helyben használták a könyveket, kértek különböző információkat stb.

Az év folyamán az olvasók összesen **485** példány folyóiratot, **7699** kötet könyvet kölcsönöztek. Egy olvasó **6,6** alkalommal látogatta meg a könyvtárat az év folyamán és **14** kötet könyvet kölcsönözött. Az olvasók egy alkalommal **3** kötet könyvet kölcsönöztek átlagosan.

A jelenlegi könyvállományunk (1998. dec. 31.) **13 503** kötet, értéke **2.414.907 Ft**. Az éves gyarapodás **703** kötet, értéke **523.333 Ft**.

Az önkormányzat **350.000 Ft**-ot biztosított állománygyarapításra. (Ebből az összegből **493** kötetet vásároltunk). A Soros Alapítvány támogatásával **75** db könyvet kaptunk ajándékba, melyeknek az értéke **74.296 Ft** volt. Miniszteriumi érdekltségénövelő támogatás **98.000 Ft** volt, amelyből a könyvtár **125** kötet könyvet vásárolt. Ezenkívül a megyei könyvtár közvetítésével kaptunk **10** ajándék kötetet a Nemzeti Kulturális Alaptól. Egy lakosra így **85 Ft** gyarapítási összeg jutott. Egy könyv átlagára **747 Ft** volt.

Az év folyamán **170** kötet került selejtezésre, elhasználódás miatt. **25** kötetet térítettek meg az olvasók. A olvasók által kedvelt, **18** féle folyóirat beszerzésére a költségvetés **50 000 Ft**-ot biztosított.

Rendezvények:

Az olvasóvá nevelés érdekében az óvodások és az alsó tagozatos gyerekek részére 10 alkalommal szerveztünk kiscsoportos foglalkozást. A foglalkozásokon mintegy 200 gyerek vett részt. A könyvtárunkban harmadik éve működik és kéthetenként tartja rendszeresen foglalkozásait a könyvbarátok köre. A néphagyományok ápolásán, a magyar népmesék dramatikus feldolgozásán túl feladata a szakkörnek a könyv- és könyvtárhasználat gyakorlása, valamint a kézikönyvek megismerése.

A nagyközségi önkormányzat anyagilag nehéz helyzetben van, költségvetését igen átgondoltan kell terveznie. Az intézmények is csak megszorító intézkedésekkel tudnak működőképesek maradni.

Beszámoló a Csákvári Nagyközségi Könyvtár munkájáról

Könyvtárunk 1998. évi eredményei:

Nyitvatartási napok száma hetente: 5
Nyitvatartási órák száma hetente: 28

Állomány:

1997. dec. 31-én: **23975** dokumentum (ebből 770 hangfelvétel)
1998. dec. 31-én: **24448** dokumentum (ebből 770 hangfelvétel) Gyarapodás: **473** db

Állománygyarapításra fordított összeg: **481** eFt
Folyóiratféleségek száma: **30**, előfizetésük összege: **135** eFt.

Beiratkozott olvasók száma: **640** fő (ebből 14 éven aluliak száma: 242)
Látogatók száma: **6504**, (ebből gyermek: **3330** fő)
Kölcsönzők száma: **4603**, (ebből gyermek: **2184** fő)
Kölcsönzött dokumentumok száma: **16140** db, ebből a gyermekek által kölcsönzöttek száma: **7011** db.
Könyvtárközi kölcsönzések száma: **67**

Röviden az idei tervekről:

- 1999-ben negyedik alkalommal hirdet versmondó versenyt közösen a nagyközségi és az iskolai könyvtár, valamint a magyartanárok munkaközössége.
- A nyári iskolai szünetben csütörtökönként gyermekfoglalkozásokat tervezünk. Ebben az évben is, - immár tizedik alkalommal -, megrendezzük természetismereti és környezetvédelmi táborunkat 35-40 résztvevővel.
- Bekapcsolódunk a könyvtári hetek rendezvénysorozatba. A nagyközségi könyvtárosokat várjuk egy tanácskozásra, melynek témája: *A helyismeret, a helyismereti munka jelentősége, lehetőségei a községi könyvtárakban.*
- Könyvtárunk és az iskolai könyvtár is rendelkezik számítógéppel, mindketten a SZIRÉN könyvtári programmal. A saját állomány felvitelét kezdjük meg ebben az évben.

Ugrits Margit

Pályázati eredmények

Amíg 1998-ban csak központi megyei intézmények pályázhattak a telematikai fejlesztések támogatására, addig 1998-ban már a városi és a főiskolai könyvtárak is. A megyei könyvtár által kezdeményezett közös fejlesztési koncepció kidolgozása bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy a Fejér megyei könyvtárak jó eredményeket értek el, összesen 8.200.000 Ft-ot nyertek az idei pályázaton. Az elnyert támogatások összege: Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár - 3.000.000 Ft, József Attila Könyvtár (Dunaújváros) - 800.000 Ft, Radó Antal Városi Könyvtár (Mór) - 700.000 Ft, Nagy Ká-

roly Városi Könyvtár (Bicske) - 600.000 Ft, Gárdonyi Városi Könyvtár - 500.000 Ft, Kodolányi János Főiskola Könyvtára - 1.000.000 Ft, Miskolci Egyetem Dunaujvárosi Főiskolai Kar Könyvtára - 800.000 Ft, Soproni Egyetem Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar Könyvtára (Székesfehérvár) 800.000 Ft. Érdemes megemlítenünk azt is - hiszen a közös megyei koncepció kidolgozása ezekre az intézményekre is kiterjedt - hogy a megyei múzeum, levéltár és művelődési központ összesen 8.300.000 Ft-ot nyert a pályázaton. Ebben az esztendőben tehát 16.500.000 Ft központi támogatást tudnak a megye különböző intézményei a telematikai fejlesztésekre felhasználni.

A *Könyvtárpártoló Önkormányzat - 1999* című pályázaton megyénkbeli a következő települések önkormányzatai nyertek különdíjat: Bicske - 300.000 Ft, Ercsi - 100.000 Ft, Perkáta - 300.000 Ft, Velence 300.000 Ft.

Idén is pályázhattak az állománygyarapítás fejlesztésére a települési önkormányzatok, ahol az elmúlt esztendőben az egy lakosra jutó gyarapítási összeg nem érte el az országos átlagot. Megyénkben ez húszegynéhány önkormányzatot érintett, az önkormányzatokat tájékoztattuk a pályázati lehetőségről. A pályázaton a következő települések önkormányzatai nyertek kisebb-nagyobb összeget: Adony - 150.000 Ft, Beloiannisz -100.000 Ft, Káloz - 100.000 Ft, Kisapostag - 50.000 Ft, Mezőszentgyörgy - 20.000 Ft, Pusztavám - 100.000 Ft, Sárszentágota - 50.000 Ft.

A Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakkollégiumához idén hét pályázatot nyújtott be a megyei könyvtár. Ennek eredményeként az intézmény a következő támogatásokat kapta. A számítógépes katalógus retrospektív konverziójára: 1.000.000 Ft; az országos könyvtári napok Fejér megyei rendezvényeinek megszervezésére: 350.000 Ft; személyiségfejlesztő, a könyvtáros kommunikációs készségét fejlesztő, valamint Internet-használati tanfolyam szervezésére: 300.000 Ft; könyvtárismertető kiadására: 200.000 Ft; a könyvtári arculatterv keretében a könyvtári logo elkészíttetésére 82.000 Ft.

A tanfolyamokat ősszel szervezzük meg, a részvételi lehetőségekről értesíteni fogjuk a kollégákat. Az országos könyvtári napok megrendezésére október második-harmadik hetében kerül majd sor, a pályázaton nyert összegből az intézmény támogatni fogja majd az arra érdemes községi, városi rendezvényeket is.

Érdekeltek a hálózati tagkönyvtárak a könyvtári logo elkészítésére nyert összeg felhasználásában is, mert az elképzelés szerint az továbbfejleszhető lesz oly módon, hogy - kiegészítve újabb motívumokkal - fel tudják majd használni a megyei hálózatba tartozó községi, városi könyvtárak is. A könyvtárak - jelezve egymást kiegészítő tevékenységüket - ily módon egységes arculattal jelennek meg a könyvtárhasználók előtt.

Egyéves középfokú könyvtárosasszisztens tanfolyam indul az OSZK KMK-ban szeptember közepén. Jelentkezési határidő: 1999. augusztus 25. A tanfolyam díja: félévénként 25 ezer Ft, a záróvizsga díja: 10 ezer Ft. (A képzés hetente két napot vesz igénybe. A jelentkezés feltétele: érettségi).